

“Hoe laat is het?”

“Solidariteit!”

spreekkoor Extinction Rebellion Nederland

(cc) 2023, Olax, De Bozige Bui
Redactie: Marieke Smits en Rutger van Halm
ISBN: 9789464925197
olax.nl

Olax

***Geluk, gelijk, geloof,
geleden tijd***

Een sonnettenkransenkrans

Een drijfveer in jambische pentameter

Over deze bundel

Een sonnet is een gedicht van veertien regels.

Een sonnettenkrans is een serie van veertien sonnetten, waarvan iedere laatste regel de eerste regel van het volgende sonnet vormt, en waarvan alle eerste regels bij elkaar een vijftiende sonnet vormen: het meestersonnet.

Een sonnettenkransenkrans is een krans van veertien sonnettenkransen. Honderdzesennegentig sonnetten, veertien meestersonnetten, en één grootmeestersonnet. De eerste Nederlandstalige sonnettenkransenkrans verscheen in 2016 onder de naam *Een kruisweg van alledaags leed* (Bas Jongenelen en Martijn Neggers, uitgeverij Geroosterde hond). Twee jaar later liet ik mij door dat herculische meesterwerk inspireren, en nam ik de vorm over: tweehonderdelf sonnetten, gebundeld in één handzaam boekje. Dat is inmiddels in een herziene versie uitgebracht met de naam *De argumenten liegen er niet om*. In de jaren die volgden is de sonnettenkransenkrans uitgegroeid tot een genre.

De bundel die u nu in handen heeft is het dertiende deel van een sonnettenkransenkransenkrans: zevenentwintighonderdvierenveertig sonnetten, honderdzesennegentig meestersonnetten, veertien grootmeestersonnetten, en één oppergrootmeestersonnet. Uiteindelijk zal het gehele werk uit veertien delen bestaan.

De stijl is voor de hele reeks vastgelegd: jambische pentameters, drie gekruiste kwatrijnen en een gepaard distichon, en enkel mannelijk rijm.

In dit boek behandel ik dingen waar mensen waarde aan hechten, dingen die mensen door het leven drijven, dingen waardoor mensen denken: ja, daar moet ik echt eens wat mee of aan doen. Ik heb geprobeerd dat in één woord te vangen, maar twijfelde tussen "waarden" en "drijfveren", en die dekken allebei eigenlijk net de lading niet. Maar het zijn dus onmiskenbaar dingen, waarover dit boek gaat. Van die dingen.

Elk sonnettenkrans behandelt één zo'n ding, vanuit verschillende invalshoeken. In andere boeken in deze serie heb ik de hoofdstukthema's wel eens opgenomen in dit voorwoord, maar hier lijkt me dat niet nodig, want ik geloof dat het zich vanzelf wel wijst, en zo niet, dan mag de lezer er naar gissen.

Het was fijn om dit boek te schrijven, een opluchting, misschien zelfs wel. Ten eerste omdat het een stuk makkelijker was dan de vorige twee bundels die ik schreef, die behalve een sonnettenkransenkrans ook respectievelijk een *Koning van Katoren*-cover en een gamebook waren, terwijl dit een hele normale huis-tuin-en-keukensonnettenkransenkrans is. Maar daarnaast kon ik er ook eindelijk weer onvervalst mijn cynisme in kwijt, omdat ik een hoop geschreven heb over dingen die ándere mensen belangrijk vinden, maar ik niet echt zo heel erg.

Toen ik ongeveer halverwege het schrijven van dit boek was, heb ik me aangesloten bij Extinction Rebellion. Door die club geïnspireerd schemert er in weerwil van al het cynisme ook nog wat hoop door enkele sonnetten.

13.1. Geluk, gelijk, geloof, geleden tijd

13.1.1.

“Geluk, gelijk, geloof, geleden tijd
Het is bedroevend dat we hier weer staan
We laten hem hier in zijn waardigheid
En alles wat hij wel of niet gedaan
Heeft, kan voorgoed vergeten worden, nu
Want over doden niets dan moois en goeds
Hij was een zeer begaafd individu
Zijn dood was schokkend, maar niet onverhoeds”
De woorden klinken hol, en vol clichés
Er valt niets goeds te zeggen over hem
We heugen hem aan 't einde van de race
Als holle woorden in een saaie stem

Slechts platitudes in de plaats van taal
Het heeft een vaste waarde, allemaal

13.1.2.

Het heeft een vaste waarde, allemaal
Een financiële waarde, inderdaad
Voor elke euro staat een ideaal
Dat wijlen onze makker achterlaat
Dat hij al liet toen hij nog levend was
Omdat het hem meer geld en status gaf
Hij gaf meer om zichzelf dan caritas
Nu ligt hij niks bezittend in zijn graf
En alles wat hij had is nu van mij
Hij heeft me alles nagelaten en
Ik hoef het niet. Geen ene snuisterij
Is mij wat waard als ik er niet meer ben

De dood als einde van onwetendheid
Geen mens die zich bij leven onderscheidt

13.1.3.

Geen mens die zich bij leven onderscheidt
Al is de mens steenrijk of farao
Van anderen in hun realiteit
Al was die Max Verstappen zelf (of zo)
Het triviale onderscheidje is
Van niemendal belang nadat men sterft
Al hecht de nazaat veel betekenis
Aan alles wat die van hun ouder erft
En die waardering houdt ons op de been
Als een geliefde straks de pieren voert
Gelooft men wat hierboven staat meteen
Dan wordt elk ideaal weggebonjourd

Dus luistert men geboeid naar hun verhaal
Van hun ethiek en die van hun rivaal

13.1.4.

Van hun ethiek en die van hun rivaal
Blijft na de dood niets over, maar men hoopt
Dat alles wat men leefde helemaal
In brons gegoten wordt, en nooit gesloopt
“Maak mij een standbeeld!” snatert de narcist
“Ik wil dat men herinnert wie ik was
Opdat mijn kennis nooit wordt uitgewist!”
Het wordt een standbeeld voor de vanitas
Maar de narcist weet dat die wordt gehoord
En leidt hun leven naar die fantasie
Al is het om pedofilie of moord
Herinnerd worden blijft de utopie

De tijd die langzaam door de vingers vliedt...
De dood doet al het waardevols teniet

13.1.5.

De dood doet al het waardevols teniet
Wie van een afstand naar het leven tuurt
Krijgt tranen in de ogen van verdriet
Om hoe dat én te kort én te lang duurt
Te kort om ooit iets waardevols te doen
Te lang, waardoor men zich realiseert
Dat er geen loon bestaat voor goed fatsoen
En er geen god bestaat die wordt vereerd
Om ooit iets anders dan iets triviaals
Om ooit iets anders dan seks, geld en macht
Maar toch gelooft men in een hiernamaals
Van waaruit grootouder naar kleinkind lacht

Geen kleurschakering aan de horizon:
Men eindigt net zo arm als die begon

13.1.6.

Men eindigt net zo arm als die begon
En net zo naakt en net zo onbewust
Het leven is een doos met één bonbon
Met van die vulling die echt niemand lust
En is die op, dan is het einde daar
Dan heb je één bonbon gehad, niet meer
Al heb je al je zaakjes voor elkaar
Of juist een leven vol van zielenzeer
Men eindigt net zo leeg als men begint
Er is geheel geen eer of glorie aan
Er is geen mens dat ooit het leven wint
Al wat je nalaat zal dan ook vergaan

Er ligt geen gouden berg in het verschiet
Geen paradijs, geen kluitje, en geen riet

13.1.7.

Geen paradijs, geen kluitje, en geen riet
Slechts het doodlopend pad dat ik beloof
De dood wist alles wat het leven biedt
En alles in het leven is te koop
En is dus überhaupt onwaardevol
Want als iets geld waard is, is het niets waard
Voor liefde, lust, liefdadigheid en lol
Wordt daarom dus maar beter niet gespaard
Men noemt mij cynisch. Om wat ik hier zeg
Onthoudt men mijn cynisme na mijn dood
Misschien een jaar of twintig, maar dan leg
Ook ik het allertzwaarste laatste lood

Geen uitleg, geen bevredigend pardon
Een troosteloos en leeg elysion

13.1.8.

Een troosteloos en leeg elysion
Staat tegenover hol nalatenschap
Ik mis mijn vriendje, maar, wat hij ook kon
De boom in was zijn allerbeste stap
Ik ben alweer vergeten wie hij was
Het is toch ook zo lang geleden al
Een maand of zeven ligt hij onder gras
Of was hij gecremeerd? In elk geval
Hij is allang maar een herinnering
Een vage kennis die ik niet herken
Een liedje in mijn hoofd dat ik niet zing
Omdat ik heel de tekst vergeten ben

Zoals ik naar zijn levenseinde staar
Een uitgestorven hemel vindt men daar

13.1.9.

Een uitgestorven hemel vindt men daar
Waar iedereen voorgoed op aarde blijft
Er is geen hemel, dat is zonneklaar
Hoe mooi de Bijbel die dan ook omschrijft
Oneerlijker dan dat: er is geen hel
Terwijl haast iedereen die wel verdient
Voor valsspelen of meedoen aan het spel
Een lege hel waarin de duivel grient
Er is een aard', daar moet ik het mee doen
Een zielloos oord waarin het leven tolt
Waar alles draait om macht, seks, faam en poen
Waar ik de duivel en zijn moer uitschold

Daar waar ik zielloos naast het leven gris
Waar men geen waarde hecht aan genesis

13.1.10.

Waar men geen waarde hecht aan genesis
Doet ook het eind der dingen er niet toe
Wij, drenkelingen in bloed, kots en pis
Zijn voor het is begonnen al te moe
Om écht te kunnen leven. Bijna dood
En op mijn laatste ellebogen, houd
Ik mij nu al een jaar of dertig groot
Nog niet eens op de helft en nu al oud
Straks ben ik dood en is wie overblijft
Bezorgd om dat die zelf eerdaags moet gaan
Waardoor de droeve man die dit nu schrijft
Niet wordt herdacht – daar is geen denken aan

Zo zijn we zo veel minder naast elkaar
Het leven zonder eerlijkheid is waar

13.1.11.

Het leven zonder eerlijkheid is waar
Want eerlijkheid is een sociaal construct
En ik ben zo sociaal als een barbaar
Die onder zijn hormonen gaat gebukt
Een hel op aarde laat ik later na
Aan erfgenamen die mij dierbaar zijn
Het is dankzij die hel dat ik besta
Want deze hel vonden mijn ouders fijn
Genoeg om mij in neer te planten, ooit
Ik neem ze dat al jaren kwalijk, toch
Weet ik: op ooit een dag is het voltooid
Maar tot die tijd lijd ik voorlopig nog

Een waar inferno is wat zeer gewis
Een wereld vol oneffenheden is

13.1.12.

Een wereld vol oneffenheden is
Vermakelijker dan een gladde bol
Ook lastig navigeerbaar en onfris
En struikelbaarder dan een vossenhol
Maar zonder rimpels in de buitenschil
Was er niks van waar ik graag over praat
Geen leed, geen lot, geen waan, geen vrije wil
Alleen een lelijk saaie grijze staat
We worden langzaam in de brij gegaard
We trekken langzaam door de zware stroop
Oneffenheid maakt het de moeite waard
Toch is er dat finale puntje hoop:

Het tijdstip waarop ieder sterven mag
Het komt eraan: straks gaan we overstag!

13.1.13.

Het komt eraan. Straks gaan we overstag
De hele fucking mensheid gaat eraan
Nalatenschap van olifantsgezag
Een einde aan het menselijk bestaan
We hebben het er zelf toch naar gemaakt
Met bommen en granaten en geweld
En goedbedoelde plannen die verzaakt
Zijn, slechts omwille van een zak vol geld
We lachten al die tijd de wereld uit
Met olie, stikstof, broeikasgassen, gif
Op elke appel, nee, op elk stuk fruit!
En nu? Nu nadert de teloorgang grif

Gevecht na loos gevecht, en slag na slag
Jaar in jaar uit, en dag, na dag, na dag

13.1.14.

Jaar in jaar uit, en dag, na dag, na dag
Kijk ik vanuit de hemel op hem neer
Hij was wie ik het allerliefste zag
Mijn partner, maar hij is nu mijn niet meer
Een maand of vier was hij in rouw gehuld
Ik gunde hem dat hij bevrijd zou zijn
Maar kennelijk heeft hij zo veel geduld
Of wilde hij niet leven met de pijn
Was hem het eeuwig leven nooit beloofd?
Kon hij niet liggen in een te leeg bed?
Ik kan niet kijken in zijn lege hoofd
Ik ben vervangen door een gore slet

Denk ik, terwijl hij met die ander vrijt:
Geluk, gelijk, geloof, geleden tijd

13.1.M.

Geluk, gelijk, geloof, geleden tijd
Het heeft een vaste waarde, allemaal
Geen mens die zich bij leven onderscheidt
Van hun ethiek en die van hun rivaal
De dood doet al het waardevols teniet
Men eindigt net zo arm als die begon
Geen paradijs, geen kluitje, en geen riet
Een troosteloos en leeg elysion
Een uitgestorven hemel vindt men daar
Waar men geen waarde hecht aan genesis
Het leven zonder eerlijkheid is waar
Een wereld vol oneffenheden is

Het komt eraan. Straks gaan we overstag
Jaar in jaar uit, en dag, na dag, na dag

13.2. Jaar in jaar uit, en dag, na dag, na dag

13.2.1.

Jaar in jaar uit, en dag, na dag, na dag
Blijf ik in leven. Poe! wat is dat saai
De uren dat ik in de lappen lag
Soms slapend, soms gewoon alleen maar high
Eraf getrokken maakt het minder lang
Maar dat geeft nochtans geen bevrediging
Je denkt, er is no spang, maar er is spang
Ik wil niet langer leven, is het ding
Het schort me niet aan levenslust: ik stop
Niet zomaar; maak er heus een feestje van
Ik hang tenminste zelf de slingers op
Ik wil alleen niet doen wat ik niet kan

Als ik niet stoned ben, ben ik moe of gaar
Soms tweeënvijftig weken in een jaar